

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018 (RP 106/2017 rd): Ärendet har lämnats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 26.10.2017.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- förstråd Marja Kokkonen, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomiöverinspektör Marjatta Koskinen, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Jukka Nummikoski, jord- och skogsbruksministeriet
- professor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- forskarprofessor Jussi Uusivuori, Naturresursinstitutet
- generaldirektör Pentti Hyttinen, Forststyrelsen
- överinspektör Mika Laakkonen, Forststyrelsen
- Group Business Controller Harri Saxlund, Forststyrelsen
- naturtjänstdirektör Timo Tanninen, Forststyrelsen
- direktör Ari Eini, Finlands skogscentral
- verkställande direktör Matti Peltola, Maskinföretagarnas förbund rf
- jordbruksdirektör Johan Åberg, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- chef för skogsfrågor i hemlandet Jouni Väkevä, Skogsindustrin rf
- verkställande direktör Juha Nuutila, ProAgria Keskusten Liitto ry
- verksamhetsledare Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Lantmäteriverket
- Renbeteslagsföreningen
- Finlands 4H-förbund
- Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund rf
- Finlands Vattenverksförening rf.

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

Utskottet har fått ett meddelande, ingenting att yttra:
- Livsmedelsindustriförbundet rf.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Jordbruket

Utskottet påpekar att jordbrukets och trädgårdsodlingens avkastning i nationalräkenskaperna var 4,4 miljarder euro 2015. Med de övriga produktionssubventionerna uppgick avkastningen till 6 miljarder euro. Antalet jordbruks- och trädgårdsenheter (enheter vars ekonomiska storlek är över 2000 euro) uppgick 2016 till 50 388. Livsmedelsindustrin är den största industribranschen, efter metallindustrin, den kemiska industrin och skogsindustrin. Livsmedelsindustrin sysselsatte enligt nationalräkenskaperna 37 600 personer 2015. I sin helhet är den inhemska livsmedelskedjan viktig för sysselsättningen: den sysselsätter närmare 340 000 personer.

Utskottet konstaterar att gårdarna är en vital del av Finlands matsäkerhet och försörjningsberedskap. Utöver de ekonomiska möjligheterna spelar jordbruket en viktig roll för vår försörjningsberedskap. Klimatförändringen, ekonomiska kriser och väpnade konflikter kan mycket väl minska livsmedelsproduktionen avsevärt globalt sett. Vi kan inte invagga oss i tron att vi kan köpa billiga livsmedel och energi utomlands i alla situationer. För att trygga försörjningsberedskapen behöver vi i högre grad än på länge ett fungerande jordbruk, en decentraliserad energiproduktion och en livskraftig landsbygd. I budgetpropositionen 2018 konstateras i förklaringen till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde att förvaltningsområdet tryggar produktionen av inhemska livsmedel och en hållbar användning av förnybara naturresurser samt skapar förutsättningar för näringar och välfärd som baserar sig på dem.

Utifrån erhållen utredning granskar utskottet jordbrukssektorn och fäster avseende vid bl.a. ändringarna i förvaltningsområdets anslag för 2018, inkomst- och lönsamhetsutvecklingen inom jordbruket under senare år och produktions- och marknadssituationen.

Utskottet noterar att det år 2018 kommer att betalas ut sammanlagt 1 749 miljoner euro i odlarstöd, vilket är 1,2 procent mindre än 2017. Sammanlagt 1 424 miljoner euro betalas i stöd enligt den gemensamma jordbrukspolitik. Det här stödet består av så kallat CAP-inkomststöd för jordbruksgrödor och husdjur (525 miljoner euro), miljöersättningar och ersättningar för djurens välbefinnande (359 miljoner euro) och kompensationsersättning för missgynnade områden. I enlighet med vad som överenskomms i budgetmanglingen 2017 överförs sammanlagt 21 miljoner euro till anslaget för kompensationsersättning på 519 miljoner euro som ett tillägg, varvid anslagsminskningen blir cirka 12 miljoner euro. Tekniskt sker denna överföring av tilläggsanslag i samband med tilläggsbudgeten.

Utskottet konstaterar att jordbruks- och trädgårdsföretagens ekonomiska resultat har förblivit svaga även om jordbruksföretagen vuxit i storlek och omsättningen ökat snabbt sedan början av 2000-talet. Företagens lönsamhet har sjunkit under hela 2000-talet. De årliga fluktuationerna har ökat, men trenden har varit fallande. Målen för lön för eget arbete och avkastning på kapital har inte nåtts. Företagarinkomsten per gård har sjunkit och kapitalet har inte gett avkastning. Företa-

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

garinkomst från jordbruket uppskattades 2016 till sammanlagt 494 miljoner euro, vilket är närmare 11 procent mer än 2015 men nästan 36 procent mindre än 2012. Ännu i början av 2000-talet var företagarinkomsten över 1 miljard euro. Om man beaktar inflationen, motsvarar företagarinkomsten i dag endast en tredjedel av dess nivå i början av 2000-talet. Utöver omedelbara åtgärder för att förbättra lönsamheten behövs insatser för att permanent förbättra jordbrukets lönsamhet och skapa tilltro till framtiden.

I en utredning till utskottet konstateras det också att företagarinkomsten 2016 täckte cirka 29 procent av företagarfamiljens kostnader på cirka 1,7 miljarder euro för eget arbete och kapital, dvs. lönsamhetskoefficienten var 0,29 medan den var 0,6 i början av 2000-talet. Om man från 2016 års företagarinkomst på 949 miljoner euro drar av timlönekravet på 1,1 miljarder euro till fullt belopp, blir ersättningen för eget kapital negativ, och avkastningsprocenten sjunker till en negativ nivå på -5,5 procent. Den har under senare år varit fortlöpande negativ, vilket innebär att det hela tiden krävs extern finansiering enbart för att hålla produktionen på samma nivå.

Utskottet vill särskilt påpeka att de sänkta producentpriserna under senare år har försvagat jordbruks- och trädgårdsföretagens resultat, samtidigt som produktionskostnaderna har nästan varit oförändrade. Efter några gynnsamma år vände nästan alla centrala producentpriser nedåt 2013—2014. Nedgången i priserna på spannmål och oljeväxter fick spannmålgårdarnas resultat att sjunka redan 2013. Kinas minskade köp och Rysslands motsanktioner i augusti 2014 påverkade i sin tur särskilt priserna på kött och mjölk och marknaden i hela EU.

Världsmarknadspriserna på animalieprodukter var som lägst i mars-april 2016. Nedgången i priserna på både mjölk- och köttprodukter avstannade dock under första hälften av 2016 och priserna har därefter börjat stiga. Största delen av de stora mejeriföretagen i Europa har under de senaste månaderna höjt sina producentpriser. I EU har producentpriset på mjölk stigit med hela 30 procent i genomsnitt på ett år. I Finland var producentpriset på mjölk i juli 2017 bara drygt fyra procent högre än för ett år sedan.

Priserna på kött och spannmål har också stärkts globalt de senaste månaderna. I Finland har förändringarna i producentpriserna varit mycket måttliga under 2017. I juli 2017 steg priset på nötkött och griskött med 5 procent, priset på fjäderfäkött sjönk med 2 procent och äggpriset med 4 procent, priset på brödvete och korn steg med 8 procent, och priset på matpotatis sjönk med 10 procent jämfört med samma månad i fjol.

Utskottet påpekar att spannmålsskörden enligt skördeprognosen för 2017 förväntas bli den minsta på sju år, sammanlagt 3,5 miljarder kilo. Särskilt korn- och havreskörden väntas bli klart mindre (uppskattningsvis 8—10 procent) än i fjol. När det redan nu kan konstateras att skörden på åkarna inte tillnärmelsevis kan bärgas i sin helhet, blir den slutliga skörden mycket mindre än den ovanstående uppskattningen ger vid handen. Dessutom försvagar den sena bärningen kvaliteten på skörden. Utskottet anser att det krävs åtgärder för att lindra konsekvenserna av skördeskadorna. Utskottet konstaterar också att skördeskadeförsäkringarna inte har utvecklats enligt förväntningarna, eftersom de bristfälligt ersätter skördeskadorna på grund av dåliga väderförhållanden. Dessutom har priserna på skördeskadeförsäkringar stigit till följd av det svaga konkurrensläget för försäkringar. Eftersom det nuvarande systemet fungerar inte förutsätter utskottet att systemet

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

för ersättning av skördeskadur ur skördeskadeförsäkringarna ersätts med ett nytt, fungerande system.

Utskottet lyfter också fram att de ökande skulderna och den långsamma tillväxten i omsättningen har lett till en uppgång i skuldsättningen. Relationen mellan skulder och omsättning, alltså den relativa skuldsättningen, har stigit från 76 procent 2012 till nästan 96 procent 2016. Stora skulder har lett till ökad finansiell risk, även om de låga låneräntorna har underlättat läget.

Skillnaderna i skuldsättning är stora, både mellan olika produktionsinriktningar och mellan gårdar. Skuldsättningen är högst på får- och getgårdar (91 procent), mjölkgårdar (89 procent) och nötkreaturgårdar (82 procent) och lägst på svingårdar (54 procent) och i frilansproduktion (40 procent). Utskottet påpekar särskilt att på knappt 10 av gårdarna är skulderna mer än två gånger så stora som inkomsterna. Skulderna har anhopats på de gårdar som har investerat. För att förbättra den dåliga lönsamheten försöker jordbruksföretag som fortsätter med produktion öka gårdsstorleken och på detta sätt minska enhetskostnaderna för produkter och därigenom öka lönsamheten. Produktionsvolymerna inom jordbruket har ökat under de senaste åren.

Utskottet uppmärksammar att det på grund av jordbrukets kapitalintensiva karaktär och kapitalets långsamma omsättningshastighet krävs en relativt hög soliditet (andelen eget kapital av företagets alla tillgångar) för att en gård ska kunna fortsätta sin verksamhet. Soliditeten inom jordbruket i EU har under de senaste åren varit i genomsnitt 85 procent. Soliditeten inom det finländska jordbruket var i genomsnitt 72 procent 2016. Den högsta soliditeten hade spannmålgårdarna (84 procent) och den lägsta trädgårdsföretagen (35 procent) och fjäderfågårdarna (51 procent). Skulderna har visserligen på 2000-talet ökat snabbare än tillgångarna, varför finansieringen av investeringarna också har varit beroende av främmande kapital.

Med hänvisning till det ovan sagda konstaterar utskottet att under de senaste åren fick globala ekonomiska konjunkturen, sanktionerna i Rysslandshandeln och omsvängningar i väderleken priserna på och marknaden för jordbruksprodukter och råvaror att fluktuera mycket kraftigt. Som en följd av detta har lönsamheten för de finländska gårdarna klart försämrats. Instabiliteten på marknaden för jordbruksprodukter och de varierande skördenivåerna har ökat risken för misslyckande och kraven på avkastning för investeringarna. Till följd av EU:s jordbrukspolitiska reform 2013 minskade i sin tur stödbeloppet till gårdarna för programperioden 2014—2020. Det har redan ovan konstaterats att det år 2018 kommer att betalas ut sammanlagt 1 749 miljoner euro i jordbrukarstöd, enligt överenskommelsen i budgetmanglingen. Det är 1,2 procent mindre än 2017 och 4,7 procent mindre än 2013.

Utskottet poängterar att jordbrukar- och investeringsstöden är av central betydelse för jordbrukets inkomstnivå och upprätthållande av produktionsvolymerna. Under åren 2012—2016 stod stöden i genomsnitt för 33 procent av jordbrukets och trädgårdsodlingens totala avkastning. För att garantera en positiv strukturutveckling på lång sikt och se till att produktionsnivån inte sjunker krävs det stabila och långsiktiga jordbruksstöd. Det är därför positivt att rekapisering av Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera) fortsätter i enlighet med regeringsprogrammet. Det är viktigt att investeringsstöden flexibelt omfattar också mindre projekt i landsbygden och projekt inom produktion av förnybar energi.

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

Stöd villkoren kan bidra till att påverka inkomst- och lönsamhetsutvecklingen inom jordbruket, men bara i begränsad utsträckning. Inte ens med höga stöd kan vi upprätthålla produktion och investeringar om marknadsutsikterna är ogynnsamma under lång tid. Utskottet ser det därför som nödvändigt att förbättra primärproduktionens villkor i livsmedelskedjan. Beredningens och särskilt handelns dominerande roll måste samtidigt utvärderas på nytt. Sänkningen av producentpriserna måste stoppas genom att förbättra jordbruksproducenternas ställning i livsmedelskedjan. För närvarande klarar sig jordbruksföretagarna inte i förhandlingarna med livsmedelsindustrin och dagligvaruhandeln. Priskonkurrensen inom dagligvaruhandeln har bidragit till att sänka priset på jordbruksprodukter. Det är bra för konsumenterna, men jordbruksföretagarnas inkomster har samtidigt sjunkit betydligt eftersom prissänkningen till stora delar betalas av primärproducenterna. Primärproduktionens andel av konsumentpriset på maten har sjunkit ytterligare. En rättvisare och mångsidigare konkurrens mellan affärskedjorna skulle minska handelns dominerande ställning i relation till producenterna. Målet bör vara en bättre balans på marknaden med avseende på primärproduktionen och konsumenternas valfrihet. Alla produktionsområden bör erbjudas nya sätt att hantera marknaden och förbättra jordbrukarnas förhandlingsposition till exempel via producent- och branschorganisationer.

Ren mat och rent vatten intar en särställning i förhållande till andra tillgångar, menar utskottet. Konsumenterna värdesätter ren mat, såsom närproducerad och ekologiskt odlad mat. För att konsumenterna med sina köpbeslut ska kunna påverka produktionen av inhemsk mat måste de få bättre information än nu om var maten är producerad och vad priset på livsmedlen grundar sig på. Det behövs större transparens i uppgifterna om primärproduktionens, industrins och handelns andelar. Därför bör ursprungsmärkningen bli bättre. Det är också viktigt för hela livsmedelskedjan att exporten av jordbruksprodukter främjas genom ökade satsningar. I budgetpropositionen föreslås därför också tilläggsfinansiering för att främja matexporten.

Utskottet anser att det är nödvändigt att utreda hur kostnaderna i jordbruksproduktionen kan sänkas. I de myndighetsföreskrifter som utfärdas om jordbruk, t.ex. bestämmelser om djurhållning, måste också konsekvenserna för investeringskostnaderna och den generella kostnadsnivån inom jordbruket beaktas. Kostnaderna får inte stiga genom statliga åtgärder. Dessutom måste vi gallra i byråkratin också av kostnadsskäl. I budgetpropositionen föreslås att skatterna för uppvärmnings-, arbetsmaskins- och kraftverksbränslen höjs med 45 miljoner euro. Utskottet anser att jordbruket, som befinner sig i en lönsamhetskris, inte till någon del får belastas med nya kostnader.

Utskottet understryker att det absolut behövs åtgärder för jordbruk och utbildning i jordbruk när det gäller unga jordbrukare. Dessutom behövs det insatser för att göra det lättare att ta över jordbruket på etablerade gårdar. Vi har ett skriande behov av nya strukturer och nya företagare. Minskningen av antalet jordbruksföretag får inte under de närmaste åren tillta så att också livsmedelsproduktionen med inhemska råvaror minskar, då målet är att den ska förbli på nuvarande nivå. Annars riskeras försörjningsberedskapen i landet.

Man måste särskilt ta hänsyn till faktorer som säkerställer jordbrukarnas arbetshälsa. Jordbrukarna behöver konkreta åtgärder som hjälper dem att klara sig i dagens svåra ekonomiska läge. Avbyttarservicen är viktig såväl med tanke på företagarnas arbetshälsa som djurens välbefinnande. Här vill utskottet särskilt påpeka att avbytarna nu i stor omfattning är anställda på deltid. Målet

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

bör vara heltidsanställning, för då ökar intresset för arbetet som avbytare och det blir lättare att organisera avbyterservicen ändamålsenligt.

Utskottet finner det viktigt att under ramperioden med största möjliga genomslag främja den småskaliga energiproduktion som bedrivs inom jordbruket och på landsbygden över lag, bland annat genom att genomföra stödåtgärder och undanröja eventuella lagstiftningsmässiga och administrativa hinder. En kombination av produktionen av livsmedel och energi förbättrar gårdsbruksenheternas lönsamhet och främjar samtidigt målen för bioekonomin liksom också självförsörjningen i fråga om energi och näringsämnen.

Det är viktigt att en ökad andel ekologiskt producerad och närproducerad mat blir ett strategiskt mål för vår jordbrukspolitik med hänsyn till statsrådets principbeslut om utvecklingsprogrammet för ekobranschen, programmet för närmat och kriterierna för offentlig upphandling av livsmedels- och måltidstjänster.

Utskottet konstaterar att en dålig fastighetsstruktur tillsammans med strukturuomvandlingen inom jordbruket leder till en ogynnsam konkurrenssituation för tillväxtinriktade gårdar. I budgetpropositionen för 2018 föreslås för understödjande av fastighetsförrättningar (30.70.40) sammanlagt 4,0 miljoner euro, av vilken summa 1,0 miljoner euro utgörs av en tillfällig tilläggsatsning som överföring från moment 30.70.01 för slutförande av pågående ägoregleringar. Kontinuiteten i ägoregleringar är beroende av i vilken grad nya regionala ägoregleringar finansieras. Utskottet anser att finansieringen av nya regionala ägoregleringar är viktig.

Skogsbruket

Skogssektorn har historiskt varit och är fortfarande en av de viktigaste stöttepelarna för vår ekonomi. Skogsindustrin sysselsätter direkt ungefär 41 000 personer. En femtedel av våra exportinkomster kommer från skogsindustrin. Skogsklustret som helhet beräknas sysselsätta cirka 200 000 personer.

Utskottet konstaterar att det skogspolitiska målet bör vara att säkra tillgången på inhemskt virke för att tillgodose såväl det snabbt växande behovet av virkesråvara den närmaste tiden som behovet på längre sikt. Ett tillräckligt utbud på virke och ett förtroende för tillgången på inhemska råvaror är en nyckelfråga när vi ser till träförädlingens omvärldsvillkor och expansionsmöjligheter framöver. Bioekonomi och ren teknik är en av regeringens strategiska prioriteringar. Utskottet ser det som nödvändigt att lagstiftningen och andra styrmedel stöder nya lösningar inom bioekonomin och främjar en hållbar användning av biomassor.

Ett mål i Nationella skogsstrategin 2025 är att öka användningen av inhemskt virke. Regeringsprogrammet ställer som mål att öka virkesanvändningen med 15 miljoner kubikmeter per år under regeringsperioden. Skogsindustrin har startat ett flertal investeringsprojekt där byggandet pågår som bäst. En del är redan i produktionsdrift. De väntas leda till att virkesbehovet per år ökar med totalt nästan 10 miljoner kubikmeter under regeringsperioden. Virkesbehovet kommer att öka ytterligare om de planer inom skogsindustrin och energiindustrin som diskuterats i offentligheten realiserar i form av investeringsbeslut. I och med den ökade virkesanvändningen måste vi satsa på virkesproduktionen, så att den hållbara avverkningen kan utökas ytterligare i framtiden.

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

Utskottet anser följaktligen att skogslagstiftningens mål för skogsvård absolut måste genomföras. Virkesproduktion är en exceptionellt långsiktig verksamhet där nyttan av investeringar i skogsvård och markberedning realiserar först årtionden senare. Det nuvarande tillståndet i plantbestånd och unga skogar kommer oundvikligen att märkas i vilka skogsresurser som kommer att kunna nyttjas i framtiden och i vilken utsträckning. För att stödet till vård av ungskog ska ha effekt måste det huvudsakligen riktas till vård av plantbestånden.

Utskottet ser det som mycket viktigt att skogsägarstrukturen lyfts till en nivå som möjliggör ett professionellt och aktivt skogsbruk. Det här målet bör också främjas vid försäljning av statlig skogsegendom. Ett fungerande vägnät är en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen. Vi måste ta hand om infrastrukturen på landsbygden.

Anslagen för skogsbruk i budgetpropositionen ökar med ungefär 0,14 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2017. Tilläggen kommer huvudsakligen från ökad finansiering för METSO-programmet (2 miljoner euro) och tilläggsfinansiering för Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (0,94 miljoner euro). Samtidigt sker en minskning på grund av minskad finansiering för spetsprojekt (1 miljoner euro) och sänkt statsbidrag till Skogscentralen (1,8 miljoner euro).

Utskottet konstaterar att regeringen under moment för främjande av naturresurs- och bioekonomi (30.40.22) har samlat anslag för utveckling av naturresurs- och bioekonomi, vilket ger goda möjligheter att t.ex. genomföra utvecklingsprojekt för naturresurs- och bioekonomi i flera branscher. Under momentet föreslås ett anslag på 14,880 miljoner euro, vilket är 2 miljoner euro mindre än i budgeten för 2017. Minskningen beror på ändringen i finansiering av spetsprojekt som ingår i det strategiska målet för bioekonomi och ren teknik. Av anslaget används 10 miljoner euro till spetsprojekt. Av anslaget under momentet används cirka 2 miljoner euro för utvecklingsprojekt som saknar status som spetsprojekt men som är viktiga för genomförandet av strategin för bioekonomi. Under åren 2015—2017 har finansiering beviljats för mer än 20 projekt. Prioriteringar enligt den bioekonomiska strategin var varit att förbättra försörjningsberedskapen, utveckla den cirkulära ekonomin, främja etableringen av nya företag och förbättra villkoren för tillväxt som bygger på bioekonomin. Dessutom finansieras under momentet tjänster inom skogssektorn som anskaffas till ministeriet bl.a. från Tapio Ab.

Utskottet noterar att det föreslås 56,23 miljoner euro för finansiering av hållbart skogsbruk (Kerala). Fullmakten för ändamålet är 59 miljoner euro. Fullmakten är dimensionerad enligt ramen för de kommande årens anslag. Den nya lagen om finansiering av hållbart skogsbruk trädde i kraft den 1 juli 2015 (utgifter för finansieringsbeslut enligt den gamla lagen får ändå betalas fram till slutet av 2019). Anslagen sätts in där de får största möjliga effekt på skogsvården och virkestillgången, så att målen i de regionala skogsprogrammen kan nås. Det betyder att anslagen framför allt ska användas för tidig vård av plantbestånd (ca 15 procent av anslaget) och vård av ungskog (ca 50 procent av anslaget). Även finansieringen av ombyggnad av skogsvägar är viktig för att främja bioekonomin (ca 15 procent av anslaget). I fråga om projekt för vård av torvmarksskog läggs särskild vikt vid planering och genomförande av vattenvårdsåtgärder (ca 15 procent av anslaget).

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

Utskottet konstaterar att problemet med det reformerade Kemerasytemet i nuläget inte är att anslagen är otillräckliga utan att systemet är administrativt komplicerat och därför fungerar dåligt i praktiken.

I dagens läge uppskattas det att ungefär 10 miljoner euro av Kemerastödet förblir oanvänt 2017. Orsaken är delvis att gårdarnas efterfrågan på gemensamma projekt för vård av torvmarksskog och ombyggnad av skogsvägar inte motsvarar det behov av dessa åtgärder som uppskattats i de regionala skogsprogrammen. Utskottet anser därför att jord- och skogsbruksministeriets utredning för att kartlägga flaskhalsarna i planeringen av gemensamma projekt är viktig.

Enligt utredningen till utskottet har de elektroniska tjänsterna redan nu gjort det enklare att skicka finansieringsansökningar och anmälningar om verkställande till skogscentralen, där beslutsfattandet har blivit smidigare. Handläggningstiden för t.ex. finansieringsansökan för projekt för vård av ungskog är i genomsnitt fyra veckor. Det elektroniska ansökningsförfarandet via systemet MinSkog.fi erbjuder skogsägaren möjlighet att själv sända in sin Kembraansökan för behandling vid skogscentralen. Utskottet anser att det är nödvändigt att vidareutveckla de elektroniska tjänsterna för att göra behandlingen snabbare och öka effektiviteten. Finlands skogscentral intar en mycket central roll när det gäller att producera och effektivisera utnyttjandet av uppgifterna om skogstillgångar. Det är viktigt att det tryggas tillräckliga resurser för att samla in och upprätthålla information om skogstillgångar och bygga nya elektroniska tjänster. Uppdaterad och högkvalitativ information om skogstillgångar är en grundläggande förutsättning för digitalisering och nya tjänster och verksamhetsmodeller inom skogsbruket.

I handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metsoprogrammet) är de åtgärder som finansieras av jord- och skogsbruksministeriet inriktade på ekonomiskogar. Under moment 30.40.45 finns fem miljoner euro att använda. Av anslaget ska ungefär 3,35 miljoner euro användas för miljöstöd och ungefär 1,65 miljon för naturvårdsprojekt. Anslaget möjliggör åtgärder i ett område på ungefär 2 000 hektar. Metsoprogrammet har i praktiken framstått som ett av de viktigaste verktygen för att skydda mångfalden i skogarna. Utskottet anser att den föreslagna höjningen gör det möjligt att komma närmare programmets mål och anser att programmet bör få en fortsättning.

Vägar

Det är en prioritet i planen för de offentliga finanserna att standarden på vägnätet höjs. Ett väl fungerande väg- och bannät är av central betydelse såväl för bioekonomin som för all verksamhet på landsbygden, framhåller utskottet. Det är också en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen och virkesförsörjningen. Det försämrade vägnätet, såsom brister i underhållet av vägar och broar, medför extra kostnader och försämrar på så sätt lönsamheten för bl.a. skogsbrukslägenheter. De enskilda vägarnas skick spelar en stor roll både för dem som bor vid dem och för landsbygdsnäringarna. Det är nödvändigt att se till att vägarna rustas upp och underhålls.

Finansiering av forskning och landsbygdsrådgivning

I fråga om Naturresursinstitutet har forskningsfinansieringen minskats med 15,5 miljoner euro 2016—2017. Största delen av nedskärningen (14 miljoner euro) har överförts till anslagen för rå-

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

det för strategisk forskning vid Finlands Akademi och 1,5 miljoner euro har överförts till forsknings- och utredningsverksamhet som stöder statsrådets beslutsfattande. Syftet med ändringen i den finansiella strukturen var att de resurser som överförs från basfinansieringen av forskningsinstitut delvis ska återbetalas som inkomst i form av projektfinansiering av finansiella instrument. Men erfarenheterna av framstegen visar att Naturresursinstitutet hittills har finansierat nya instrument mångdubbelt mer än vad institutet fått in i finansiella resurser för instrumenten. Det är viktigt att trygga basfinansieringen för Finska ekologiska forskningsinstitutet. Även ur bioekonomisk synvinkel anser utskottet att det måste finnas resurser för forskning på området.

Det är enligt utskottets åsikt viktigt att de ekonomiska regionerna med landsortskaraktär har tillgång till sådan heltäckande rådgivning som landsbygdsföretagen behöver och erbjuder en stabil kunskapsbas för landsbygdsutveckling. Rådgivningen får ökad betydelse på grund av de ovan nämnda ekonomiska problemen på gårdarna. Tillgången till rådgivningstjänster bör säkras och utvecklas långsiktigt, både genom nationella och genom EU-medfinansierade insatser.

4H-verksamhet

Utskottet vill framhäva 4H-verksamhetens viktiga roll i fråga om att främja landsbygdens livskraft och attraktivitet genom att organisationen ordnar varierad fritidssysselsättning och serviceverksamhet, sysselsätter unga och ger dem möjlighet att pröva på företagsamhet i sin hemtrakt. Under moment 30.10.55 (Statsbidrag för 4H-verksamhet) föreslås ett minskat anslag jämfört med nivån för i år. Utskottet anser emellertid att det behövs ett adekvat anslag för 4H-verksamhet. Här betonar utskottet åter kraftfullt att riksdagen har förutsatt (RP 116/2008 rd — RSk 20/2008 rd) att regeringen beaktar att riksdagens anslagstillägg är av permanent karaktär och att de ska permanentas på en sådan nivå att riksdagen inte varje år är tvungen att åtgärda anslagen i samband med behandlingen av budgetpropositionen.

Fiskeri

Utskottet ser det som viktigt att öka konsumtionen av inhemsk fisk. Inhemsk fisk som fångas i kommersiellt syfte utgör numera bara omkring 6 procent av den totala fiskkonsumtionen. Fisken i detaljhandeln är allt oftare importerad. Systemet med rådgivning för kommersiella fiskare bör fortsatt värnas.

I havsområdena är sälskador ett stort problem för yrkesfisket och fiskodlingen. Utskottet anser därför att regleringen av det ökade sälbeståndet måste vara effektiv med hänsyn till ett hållbart sälbestånd och att det måste betalas ut ersättningar för sälskador. Det är också viktigt att främja det yrkesmässiga insjöfisket och underlätta marknadstillträdet för lokalt fångad fisk.

Det är möjligt att effektivt avlägsna fosfor från eutrofierade vatten med hjälp av effektivare yrkesmässigt fiske efter mörtfiskar. Ambitionen bör vara att utöka det hållbara reduktionsfisket i havsområdet och i vissa eutrofierade insjöar och att förädla mörtfiskar till livsmedelsprodukter. Dessutom bör mörtfiskar nyttiggöras som djurfoder bland annat på pälsfarmer genom att kyl- och fryskedjan och logistiken utvecklas.

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

Utskottet anser att det verkligen finns behov att genomföra regeringens spetsprojekt för vandrande och utrotningshotade fiskbestånd (Naturpolitik som bygger på förtroende och rättvisa, åtgärd 3). Projektet går ut på att försöka återställa vandringsfiskarnas fortplantningscykel i de viktigaste fiskeriekonomiska spetsobjekten i fiskvägsstrategin. I älvar underlättas fiskens vandring, den naturliga fortplantningen inom fiskbestånden och bevarandet av mångfalden. Utskottet anser att den föreslagna anslagshöjningen är positiv och framhåller att det krävs långsiktiga finansiella resurser framför allt för att återställa laxbeståndens livscykel.

Medel som fås genom höjningen av fiskevårdsavgiften bör användas för att stärka fiskbestånden.

Byaverksamhet och främjande av skärgårdens utveckling

Byaverksamheten har visat sig behövas i arbetet för att utveckla landsbygden inom hundratals utvecklingsprojekt och omfattande frivilligarbete. Skärgårdsdelegationen bidrar till insatserna för att utveckla skärgården, kustnära områden och vattenförvaltningsområden. Utskottet ser det som mycket viktigt att tillräckliga anslag avsätts för byaverksamhet och främjandet av skärgårdens utveckling.

Vattenhushållning

Den nationella bioekonomiska strategin genomförs med stöd av anslaget för främjande av naturresurs- och bioekonomin (30.40.22). Av anslaget under momentet har 10 miljoner euro reserverats för genomförande av spetsprojekt som ingår i det strategiska målet för bioekonomi och ren teknik. Tyngdpunktsområden är bl.a. iståndsättning av vattendrag, återvinning, tillvaratagande och utnyttjande av näringsämnen och export av vattenexpertis. Det är viktigt att dessa projekt genomförs, framhåller utskottet.

Utskottet påpekar att det inte finns anslag för vattentjänstprojekt i samhällen. Statligt stöd kan ändå vara av avgörande betydelse när regionala projekt ska startas. Det slojade statliga stödet är alltså en nackdel för den regionala utvecklingen av vattentjänsterna. Ett alternativ till regionala lösningar är lokala lösningar som på kort sikt kan vara billigare men över tid visar sig vara dyrare.

Viltskador

Enligt 9 § 2 mom. i viltskadelagen (105/2009) kan viltskador (orsakade av bl.a. stora rovdjur) ersättas bara inom ramen för statsbudgeten. För att ersättningar ska kunna betalas ut utan avbrott ska ett så stort anslag reserveras för ändamålet att det täcker in skadorna. Dessutom konstaterar utskottet att utöver vilt orsakar också bl.a. vitkindade gäss och kajor skador. Det är angeläget att minska rovdjursskadorna genom en fungerande och effektivt reglering av stammarna. Det är enligt utskottet också viktigt att tillräckliga medel anvisas för åtgärder som förebygger skador och att ersättningarna till skadelidande betalas ut snabbt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

Utlåtande JsUU 22/2017 rd

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Kari Kulmala blåa
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Reijo Hongisto blåa
medlem Jukka Kopra saml
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Mats Nylund sv
medlem Juha Pylväs cent
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Harry Wallin sd
medlem Peter Östman kd
ersättare Ritva Elomaa saf
ersättare Mikko Kärnä cent
ersättare Eero Suutari saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.